

עיקרי הפעילות של

הקליניקה לצדק סביבתי ולהגנה על זכויות בעלי חיים

בשנת הלימודים תשע"ח - 2017-2018

מבוסס על דו"ח סיכום הפעילות השנתי

של מערך הקליניקות המשפטיות ע"ש אלגה צגלה

שהוגש למועצת הפקולטה למשפטים - אוניברסיטת תל אביב

באוקטובר 2018

נוסח פומבי מלא של הדו"ח נמצא באתר הקליניקות [כאן](#).

תובענה ייצוגית מפרץ חיפה

השנה המשכנו לעמול על תביעה ייצוגית בגין זיהום האוויר במפרץ חיפה. מדובר בתביעה ייצוגית ראשונה מסוגה בארץ. התביעה תוגש נגד המזהמים הגדולים במפרץ חיפה בגין גרימת תחלואה עודפת במחלת הסרטן ובעיקר בסרטן ריאה ונון הודג'קין לימפומה (NHL). במהלך הסמסטר הראשון עבדנו על כתיבת כתב התביעה חלק מהסטודנטים כתבו נייר מדיניות והחלק השני המשיך בקידום כתב התביעה. אנו מקווים להגיש את הבקשה לאישור התובענה הייצוגית בשנת הלימודים תשע"ט.

עתירה לבג"ץ נגש אישור כריית פוספטים ב"שדה בריר"

ביולי האחרון הקליניקה הגישה עתירה לבג"ץ בנוגע להוראות הכלולות בתמ"א 14ב המתייחסות לכריית פוספטים ב"מרבץ זוהר דרום". בהחלטה זו נעתרה המועצה האזורית לכרות פוספטים בשדה בריר, תוך גירוש 10,000 התושבים הבדואים שגרים על אדמות המכרה המתוכנן. לטענת העותרים, החלטת המועצה הארצית נסמכה על ניתוח חלופות מוטא, חלקי, פגום, חסר ושגוי. היא מפרה את החובות החוקתיות להגן על החיים ועל הבריאות, את עקרון הזהירות המונעת. זאת, בניגוד לעמדתו החד משמעית של משרד הבריאות, שקבע כי הכרייה במקום תוביל לפגיעה בחיים ובבריאות באופן החוצה חד משמעית את הקווים האדומים הנוהגים במדינות המערב. בנוסף, טענו כי המועצה הארצית לא נתנה משקל ראוי להשלכות ההרסניות של פינוי אלפי תושבים בדואים מבתיים והפגיעה החוקתית והחוקית הנגרמת מכך.

פסולת

בראשית השנה פנתה אל הקליניקה קבוצת תושבים מישובים יהודים וערביים באזור דרום השרון, שמאסה בתופעת השריפה של פסולת פיראטית באזור. במהלך הסמסטר חזרו בהם הפעילים מהכוונה להגיש עתירות, מאחר והם חשו כי הם זוכים לאוזן קשבת מצד הרשויות השונות. כעת הקליניקה פועלת יחד עם עמותת אזרחים למען הסביבה אל מול עיריות קלנסווה, טייבה, איגוד הערים לאיכות סביבה המשולש הדרומי והמשרד להגנת הסביבה בכמה מישורים כגון דרישה לפינוי אתרי פסולת פיראטית, בקשת חופש מידע לקבל את מיפוי האתרים החוקיים לפינוי פסולת הפועלים באזור ולקבלת תנאי רישיון העסק שלהם. בנוסף, בסמסטר השני החלו הסטודנטים לעבוד אל מול קבוצת פעילים נוספת שהוקמה בנתניה. במסגרת זו סייעה הקליניקה לפעילה שבשטח ציבורי הסמוך לביתה נמצאו שברי אסבסט: חומר מסוכן הידוע כגורם מסרטן וודאי בבני אדם. הסטודנטים חיברו פניה לעיריית נתניה ולמשרד להגנת הסביבה, בדרישה שיערך דיגום מתחת לפני השטח, כדי לוודא שלא נותר מפגע אסבסט בשטח. פניה זו נענתה בשלילה. הפעילה שקלה הגשת עתירה בנושא, אך הדבר תלוי בהשגת חוות דעת מומחה.

תחבורה ציבורית

תחבורה ציבורית יעילה הינה חיונית לצמצום זיהום האוויר וקידום ערכים של צדק חברתי.

פרויקט תביעות קטנות

במסגרת פרויקט זה, מסייעים סטודנטים לצרכני תחבורה ציבורית לעמוד על זכויותיהם ולדרוש מהמפעילים לספק שירות אמין, מהיר ונוח, כמחויב על פי החוק ותנאי הרישיון שלהם. עמותת "15 דקות"

מקבלת את הפניות ומפנה לטיפול הסטודנטים מקרים מורכבים יחסית. במהלך השנה טיפלו הסטודנטים ב- 40 תביעות קטנות.

תכנון ותחבורה ציבורית

פרויקט שמטרתו בחינה של התכנון לטובת תחבורה ציבורית כבר בשלב של הכנת תכניות המיתאר. פרויקט זה הביא לעין הציבור את הסכנה של בניית אלפי יחידות דיור בתכנון מהיר ומבלי לבנות תשתית תחבורה ציבורית ראויה. הקליניקה, בשיתוף עם עמותת "15 דקות", המשיכה גם השנה לעבור על תכניות רלוונטיות ולבחון הגשת התנגדויות לתכניות אלה.

תביעה ייצוגית

הקליניקה בחנה הגשת תביעה ייצוגית בגין בעיות ביציאה של קווי אוטובוס מירושלים. במהלך הבדיקה, הסתבר ששני עו"ד המגישים תביעות סדרתיות הגישו תביעה נגד כול מפעילות התחבורה הציבורית לפיצוי בגין העילה הנ"ל. כתוצאה מכך נחסמה הדרך מהגשת תביעה בשלב זה. הקליניקה תמשיך ותעקוב אחר ההתפתחויות בתיק.

בקשות חופש מידע

בוצעה פניה של הקליניקה למשרד התחבורה לחשוף את הקנסות שהוטלו על חברות תחבורה ציבורית כדי שהציבור יוכל לבחון את האופן שבו הרשות מפקחת על חברות התחבורה. בהתאם לתשובה שניתן, ייתכן כי תוגש עתירת חופש מידע. בקשת חופש מידע נוספת הוגשה למינהל התכנון שבמשרד האוצר. משרד האוצר הבטיח שיקים צוות ליווי שיבחן את סוגיות התחבורה הציבורית ובקשת חופש המידע ביקשה לקבל מידע על צוות זה. לאחרונה התקבלה תשובה ממינהל התכנון ובקליניקה בוחנים את ממצאיה.

מדריך תביעות קטנות

הקליניקה קיבלה פניה בבקשה לסייע בניסוח מדריך לתביעות קטנות להנהלת בתי המשפט. במסגרת כתיבת המדריך נערכו מספר פגישות עם השופט חבקין וכן ביקור וצפייה בדיונים בבית משפט לתביעות קטנות.

דרום תל אביב

השנה המיקוד של הקליניקה באזור דרום תל אביב היה בתהליך איחוד וחלוקה בשכונת התקווה, אשר מהווה גורם מחולל ומשפיע על אופי ופניה של השכונה. חלק גדול מהקרקעות בשכונת התקווה הינן קרקעות "מושע", חטיבות קרקע גדולות המאופיינות בריבוי בעלי אשר לכל אחד מהם זכות בלתי מסוימת על הקרקע. ריבוי הבעלות על הקרקע מקשה על מכירת הקרקע וקבלת ליווי בנקאי לצורך קנייתה וקידום פרויקטים. כמו כן, בהיעדר רישום מסודר של גבולות המגרשים אינו מאפשר להבין מהם זכויות הבניה שניתנות לכל מגרש. לכן, החלה עיריית תל אביב להשקיע לאחרונה בקידום הליך קרקעי-תכנוני של איחוד וחלוקה, המסדיר את סוגיית בעלויות על הקרקע. מטרת הפרויקט הוא לבחון את השפעות תהליכי הפרצלציה על השכונה מבחינות רבות וכן ארגון קהילתי של תושבי השכונה על מנת לסייע להם לעמוד על זכויותיהם. במסגרת עבודת הקליניקה, בשיתוף עם גופים שונים, פעלו הסטודנטים בקליניקה לפגוש ולראיין תושבים בהליכי התכנון. היבטים אלה יהוו חלק מהמתווה התכנוני שהוצג ויוגש לעיריית תל אביב.

התנגדות לפשרה בתובענה ייצוגית נגד זוגלובק ונייר עמדה בעניין תיקון חוק הגנת הצרכן

הקליניקה, בשיתוף פעולה עם הקליניקה לתובענות ייצוגיות, הגישה התנגדות להסדר פשרה בבקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד חברת זוגלובק, שבמשחטה שהפעילה נחשפו בשנים האחרונות מקרים חוזרים ונשנים של התעללות חמורה בבעלי חיים. ההליך בעניינה של זוגלובק הוא אחד משורה של הליכים דומים שהוגשו בעקבות תחקירים שחשפו טפח ממצאות חיים של בעלי החיים במשקים החקלאיים ואת הפער בין מצגיהם של יצרני מזון מן החי לבין המצב בשטח. לטעם הקליניקה, ההתנגדות יכולים להיות השפעות מרחיקות לכת בכל הנוגע להתנהלות בית המשפט במצב בו מוגשות מספר בקשות אישור באותו הנושא, לביסוס דיני הגנת הצרכן ככלי להרחבת ההגנה על בעלי החיים וכן להטלת אחריות על יצרן לעמוד בדרישות הדין לאורך שרשרת הייצור של מוצריו, בפרט בנוגע למוצרי מזון מהחי. בעקבות פרויקט זה עבדו הסטודנטים גם על נייר עמדה העוסק בהצעת חוק הגנת הצרכן, המבקשת להכניס את היבט הגנת בעלי החיים במישרין לחוק הגנת הצרכן. נייר העמדה דן בהצעת החוק, מבסס את התשתית הנורמטיבית עליה היא נשענת ומציע פתרונות הולמים להסתייגויות שהועלו בעקבותיה.

הכרה בזכויות מהותיות לבעלי חיים ושת"פ עם הארגון (NhRP) Nonhuman Rights Project

הקליניקה פועלת יחד עם NhRP לשינוי מעמדם המשפטי והמוסרי של בעלי החיים, ומשמשת כקבוצת המחקר של הארגון בישראל, כחלק מרשת בינלאומית שהקים לקידום מטרה זו. מתוקף כך, הקליניקה עובדת על נייר עמדה הבוחן את האפשרות ליישם בישראל את המודל של הארגון. במסגרת זו הקליניקה אירחה השנה את עו"ד וייז לכנס באוניברסיטה. האירוע כלל הרצאה של עו"ד וייז ופאנל בהשתתפות השופט דניאל פיש, חה"כ מוסי רז, ד"ר תמר רון ועו"ד יוסי וולפסון.

הליך לקבלת צו מניעה נגד השימוש בכלובים בתעשיית הביצים

הקליניקה פועלת להגשת בקשה למתן צו מניעה אזורי שיקבע שהחזקת תרנגולות בכלובים בתעשיית הביצים מהווה התעללות אסורה ומנוגדת להוראות חוק צער בעלי-חיים. מדובר בפעם הראשונה בה ייעשה שימוש בכלי זה של צו מניעה ואכיפה אזורית ביחס לניצול ממוסד של בעלי-חיים והוא עוסק בהיבטים מורכבים. לאחר למידת הנושא פנתה הקליניקה במכתב התראה לחברת גליקסמן, יצרנית הביצים הגדולה בישראל. לבקשת החברה נמסרו לידיה חומרים נוספים לבחינת הנושא וטענות הקליניקה, וככל שהמגעים בעניין זה לא יובילו לשינוי המיוחל תוגש הבקשה לבית המשפט.

הגנה על בעלי-חיים במופעי בידור

בעקבות יוזמה של סטודנט מהקליניקה, הקליניקה הגישה למשרד החקלאות בקשת חופש מידע מקיפה שמטרתה לשפוך אור על ממדיה של תופעת מופעי בידור של בעלי-חיים. הבקשה תאפשר לבחון לעומק את היקף וסוג מופעי בעלי החיים המתקיימים בישראל, המנגנון שמסדיר אותם, ובכלל זה שיקול הדעת המופעל בהליך מתן היתרים למופעים ואכיפת התקנות בנושא.

יצירת תשתית לפעילות עתידית בנושא מדיניות מזון וסובסידיות חקלאיות מזיקות

הקליניקה אירחה סטודנטית לתואר שני בלימודי סביבה להתמחות בת 100 שעות במסגרת התכנית הבינלאומית של ביי"ס פורטר. תוצאות המחקר שנעשה על ידה בנושא מדיניות מזון, בעלי חיים ושינוי אקלים (בדגש על ההשלכות הסביבתיות של תעשיות המזון מן החי), ישמשו את הקליניקה לגיבוש פעילות עתידית לקידום קיימות ושינוי מדיניות בתחום זה.